
TÜRKİYE MESLEKİ İTİBAR ARAŞTIRMASI

YÜRÜTÜCÜ

Lütfi Sunar, İstanbul Üniversitesi

ARAŞTIRMACILAR

Yunus Kaya, University of North Carolina Wilmington

Mustafa Otrar, Marmara Üniversitesi

BURSİYER

ARAŞTIRMACILAR

Seran Demiral, İstanbul Işık Üniversitesi

Serdar Nerse, İstanbul Üniversitesi

Burcu Kalpaklıoğlu, Boğaziçi Üniversitesi

Meslekler ve Sosyal Yaşam

- Günümüzde karşılaştığımız insanlar hakkında merak edilen, sorulan şeylerin başında “yapılan iş” gelir. Dolayısıyla mesleklerin, insanların kimliklerinin önemli belirleyicilerinden birisi olduğu söylenebilir.
- “İnsanların sosyal, kültürel, politik hayata katılımının ölçeği” şeklinde tarif edilen sosyo-ekonomik statünün temel belirleyicilerinden biri meslektir.
- Günümüzde sosyal yaşam içinde **kimlik, itibar, gelir, hayat tarzı** gibi olguların kaynağının meslek olduğu düşünülmektedir. Gelişmiş toplumlarda, insan hayatındaki olayların önemli belirleyicisi **meslek seçimi** ve mesleki kararlardır.
- Öte yandan **modern eğitim sisteminin** varlık nedeni kişileri meslek/uzmanlık sahibi yapmaktır. Eğitim sistemi, bireyleri meslek seçimi için zorlar ve sahip olacağı mesleği belirler.
- Mesleklerin sosyal yaşam içerisindeki bu konumuna rağmen ülkemizde henüz yeterince araştırıldığını söylemek güç görünüyor. TÜİK, Çalışma Bakanlığı ve SGK gibi ilgili kurumlar tarafından ulusal çapta toplanan pek çok veride mesleklerle ilgili tutarlı ve süreğen verileri bulabilmek mümkün değildir.
- Bu araştırma Türkiye’de ulusal çapta mesleklerin sosyal konumları ile ilgili ilk araştırma olma özelliğine sahiptir.

Neden Meslek?

- Modern toplumsal yaşam toplumsal yaşamda kişiye mesleği (işi) üzerinden bir konum ve rol vermektedir.
- Modern toplum meslekler etrafında örgütlenmiştir?
- Görülmesi, gözlenmesi, ölçülmesi en kolay değişken
- Diğer sosyo-ekonomik etkenleri (eğitim, gelir, otorite) bünyesinde barındıran onları da yansıtan bir değişken.
- Kuşaklar arasındaki hareketliliğin ölçülerini toplumdaki meslek yapısının özellikleri de belirler.
- Meslek sosyal tabakalaşma sistemi içinde ferдин sosyal statüsünü yani toplum nazarındaki itibarını belirleyen faktörlerinden biridir.
- Mesleğin ferde kazandırdığı özellikler ferдин meslekî grubun geçici üyesi değil, hiç olmazsa söz konusu ayır edici özellikleri kazanabileceği makul bir süre boyunca devamlı üyesi olmasına bağlıdır.
- Bir mesleğin hiyerarşideki yeri ile sosyal önemi arasında bir korelasyon vardır. Mesleğin sosyal bakımdan önemi ile onun organizasyon ve kontrol fonksiyonu arasında da korelasyon vardır.

Meslek ve Yaşam Tarzı

- «Sosyal itibar toplumda herkesin ulaşmayı arzuladığı belirli bir yaşama tarzına göre ifade edilmektedir» (Max Weber)
- Sosyal tabakalaşma sistemi içinde bir sosyal sınıf belirleyicisi olarak önemli bir faktör olan yaşama tarzı, bir bakıma diğer sosyal sınıf faktörlerinin etkileşimlerinin düğümlendiği bir kriter sayılabilir.
- Meslek sağladığı gelir bakımından yaşama tarzının nicel yönünü etkiler
- Daha üst meslekler için gereken eğitim ile birlikte zevklerde, ilgilerde, hedeflerde, görgüde ve konuşmada değişiklikler meydana gelir. Böylece meslek ile yaşam tarzının niteliksel yönü arasında yakın bir ilişki vardır.
- Mesleki faaliyet dolayısıyla sosyal çevre ve dolayısıyla yaşam tarzı değişir.
- Zihinsel faaliyete dayalı meslek mensuplarının, başka meslekten kesitlerle eşit tüketim standardına hatta bazen daha düşük tüketim standardına sahip olmalarına rağmen daha yüksek bir yaşam tarzına sahip oldukları görülmektedir.

ARAŞTIRMA HAKKINDA

Araştırma Hakkında

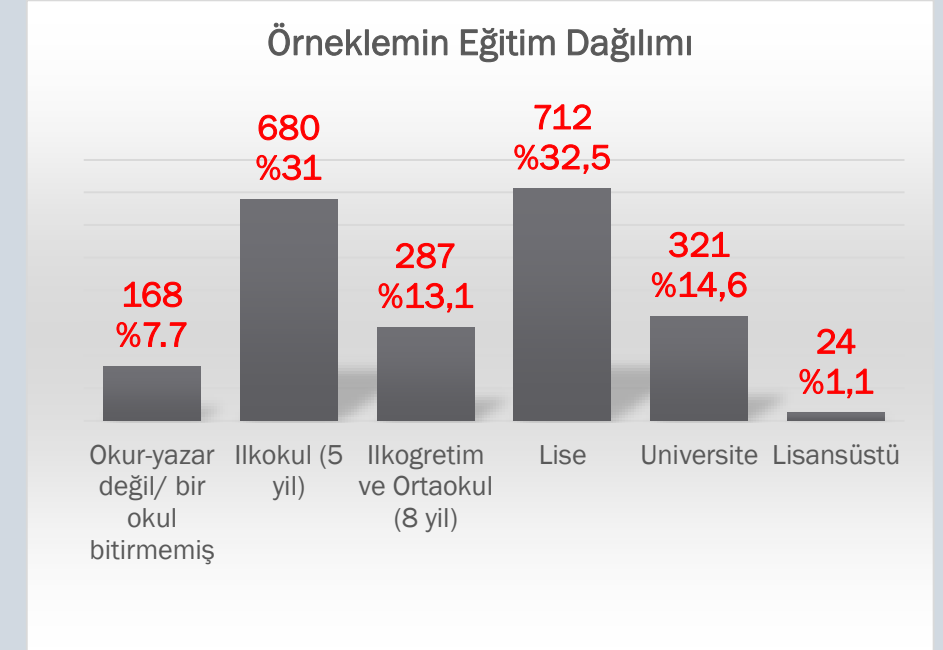
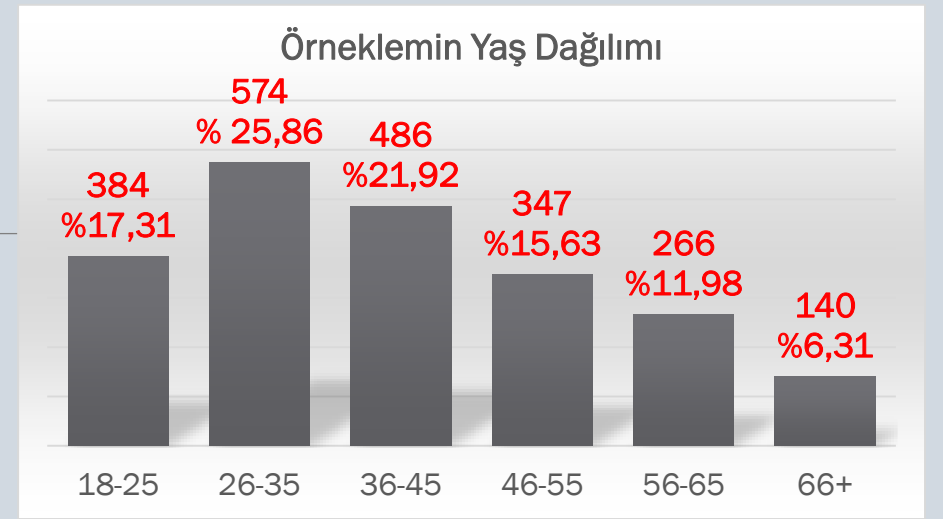
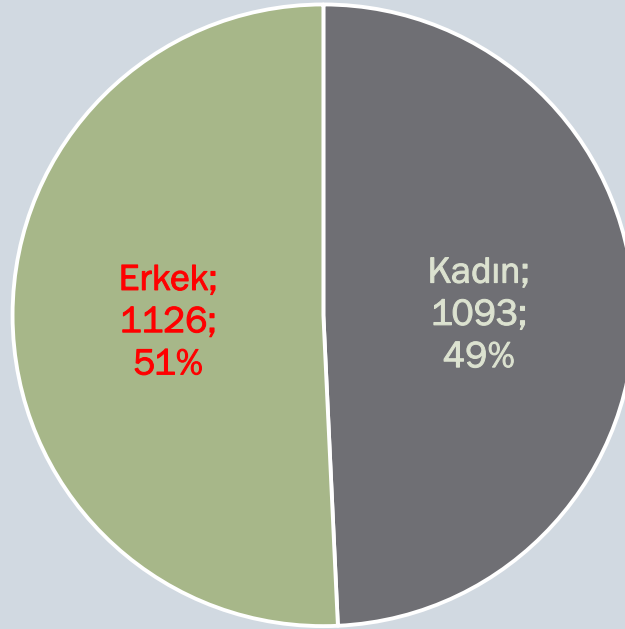
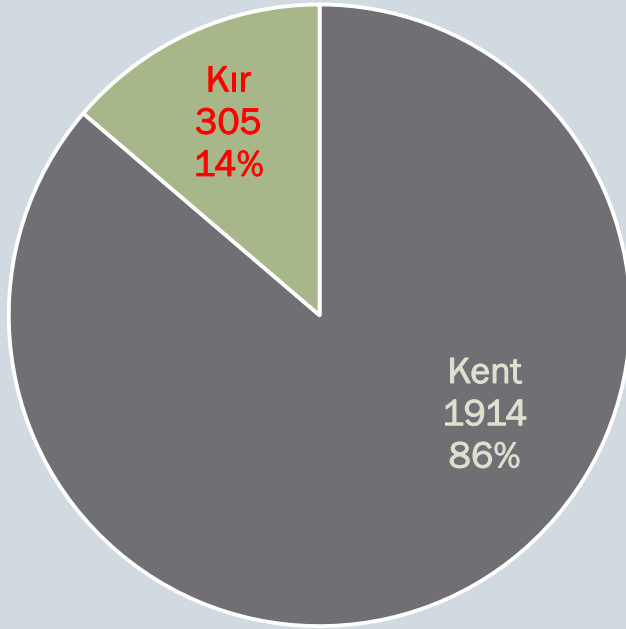

- Sosyo-ekonomik statü (SES) endeksleri günümüzde sosyal bilimcilerin toplumla ilgili inceleme yapabilmek için ihtiyaç duydukları önemli analiz araçlarından biridir.
- SES endeksleri sosyoloji, siyaset bilimi, ekonomi politikası, piyasa araştırmaları, pazarlama, reklam planlaması ve reyting ölçümü gibi bir dizi alanda temel analizleri yapmakta önem arz etmektedir.
- Çağdaş sosyo-ekonomik statü endekslerinin geliştirilmesinde mesleki itibar önemli bir değişken olarak öne çıkmaktadır. Zaman zaman tek başına sosyo-ekonomik statü endeksini oluşturmakta dahi kullanılan **mesleki itibar** sosyal konumun önemli bir göstergesidir.
- TÜBİTAK 1001 Programı kapsamında desteklenen “Türkiye Sosyo-Ekonomik Statü Endeksi Geliştirme Projesi”nin birinci ayağında **Türkiye Mesleki İtibar Skalası** oluşturulmuştur.
- Aşağıda detayları verilen araştırma bu maksatla tüm Türkiye’de nicel metodoloji kapsamında anketler vasıtasıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Hakkında

- Araştırma TÜİK tarafından NUTS2 düzeyinde sağlanan Kır-Kent örnekleme kapsamında 32 ilde 2500 kişi ile yüz yüze görüşülerek yapılan anketlerden elde edilen verilere dayanmaktadır.
- 20 Kasım-31 Aralık 2014 tarihleri arasında profesyonel bir araştırma şirketi tarafından gerçekleştirilen bu anketlerden eksik veya teyit edilemeyenler çıkarıldıktan sonra 2219 tanesi araştırma kapsamında analiz edilmiştir.
- Araştırmada ILO'nun ISCO 08 (International Standart Classification of Occupations)'in TÜİK tarafından adapte edilen şeklindeki 3. düzey meslek gruplarından seçilen 126 mesleğin denekler tarafından 1-100 arası olacak şekilde puanlanması istenmiştir. Akabinde meslekler bu puanlara göre sıralanarak mesleki itibar skalası oluşturulmuştur.
- Oluşturulan bu skaladaki puanların her bir 3. düzey mesleğinin altında yer alan 4. düzeydeki mesleklere uygulanması ile tüm mesleklerle ilgili bir itibar puanı ve sıralaması elde edilmektedir.
- Araştırma kapsamında ayrıca «Sizce iyi bir işte olması gereken özellikler nelerdir?»; «Sizce çalışmanın insan için anlamı nedir?» soruları çerçevesinde iş ve çalışmaya dair tutumları ölçen iki ölçek de uygulanmıştır.
- Hem mesleki itibar skorları hem de iş ve çalışmaya dair tutumlar yaş, cinsiyet, gelir, çalışma durumu, işteki konum ve işyerinin statüsü gibi değişkenlerle çapraz analizlere tabi tutularak mesleki itibarın, iş ve çalışmaya dair tutumların belirleyicileri veya etkileyicileri ile ilgili analizler yapılmıştır.

Örneklem Yapısı

İŞE VE ÇALIŞMAYA DAİR TUTUM VE DEĞERLENDİRMELER

İyi Bir İşte Aranılan Özellikler

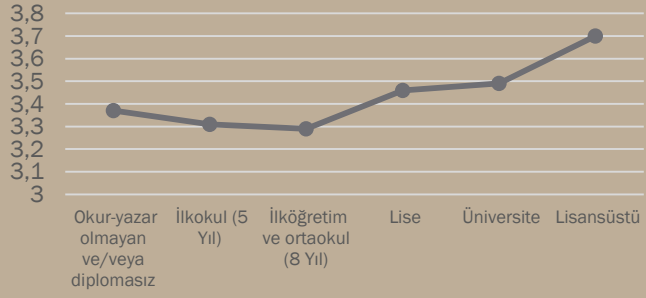
Özellikler	Ortalama Skor	Önem Düzeyi (%)
İyi bir ücret	4,46	89,2
İş garantisi	4,44	88,8
İşin kaza ve ölüm riski içermemesi	4,41	88,2
Stresin az olması	4,32	86,4
Uygun çalışma saatleri	4,24	84,8
Topluma faydalı bir iş olması	4,18	83,6
Kendi kararlarını verebilme imkânı	4,13	82,6
İşin toplumdaki saygınlığı	4,1	82,0
Başarı hissi vermesi	4,07	81,4
Önemli kararlarda söz sahibi olmaya imkân vermesi	3,93	78,6
Yeni beceriler kazandırması	3,92	78,4
Kolay olması	3,69	73,8
Bol izin ve tatil süresi	3,64	72,8
Beden ile çalışmayı gerektirmemesi	3,59	71,8
Sorumluluk gerektirmemesi	3,56	71,2
İlginç bir iş olması	3,39	67,8

- Araştırmaya katılanlara iyi bir işte olması gerektiği düşünülebilecek 16 özellik okunmuş ve kendilerinden 1-5 arasında bir puanlamaya tekabül edecek şekilde **kesinlikle katılmıyorum (1); katılmıyorum (2); ne katılıyorum ne de katılmıyorum (3); katılıyorum (4); kesinlikle katılıyorum (5)** cevaplarını vermişlerdir.
- Verilen bu cevaplara göre toplumda işe dair bakış açıları analiz edilmiştir.

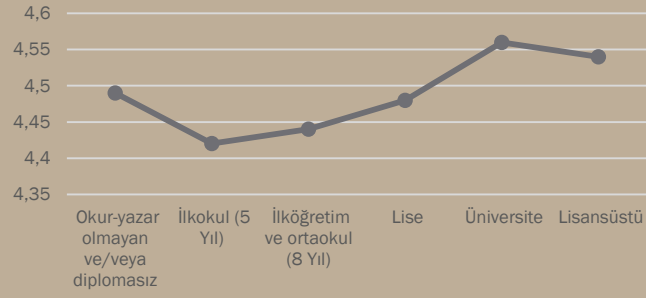
İyi Bir İşte Aranan Özellikler

- Araştırmaya katılan deneklerin iyi bir işte en fazla aradıkları ilk üç özellik iyi bir ücret, iş garantisi ve iş güvenliğidir.
- Bunların hemen ardından stressiz ve uygun çalışma saatlerinin geliyor oluşu toplumda rahat işlerin istendiğini göstermektedir.
- Benzer şekilde en az önem verilen özellikler işin ilginçliğidir. Bir işin sorumluluk gerektirmesi o işin tercihini olumsuz yönde etkilemektedir. Aynı şekilde bedensel çalışma gerektiren işlere yönelik de olumsuz bir tutum söz konusu.
- İşin saygınlığı, başarı hissi oluşturması, karar alma konumunda olması, yeni beceri kazandırması da öne çıkmasa da önemsenen özelliklerdir.
- Deneklerin demografik (yaş, cinsiyet) ve sosyo-ekonomik (eğitim, gelir) özelliklerine göre çapraz analizler yapıldığında iyi bir işte aranan özellikler sıralamasında önemli değişimler olmasa da bu analizlerde bazı detaylar göze çarpmaktadır:
  - İyi bir işte aranan özellikler sıralamasında cinsiyete göre bir değişim olmuyor.
  - İyi bir işte aranan özellikler sıralamasında yaşa göre genellikle bir değişim olmuyor. Ancak 18-25 yaş aralığında sıralamada üst basamaklarda değişimler oluyor. «İşin kaza ve ölüm riski içermemesi» sıralamada en üste çıkıyor. 66 yaş üstünde ise sıralamada alt basamaklarda değişimler oluyor ve son dört sıra şu şekilde gerçekleşiyor: «Beden ile çalışmayı gerektirmemesi»; «Bol izin ve tatil süresi»; «İlginç bir iş olması»; «Sorumluluk gerektirmemesi».
  - İyi bir işte aranan özellikler sıralamasında eğitim düzeylerine göre önemli değişimler gerçekleşmese de daha fazla dalgalanma olduğunu görmekteyiz. Aşağıdaki grafiklerde genel sıralamada en üstte ve en altta yer alan özelliklerin skorlarında eğitim düzeylerine göre değişim görülmektedir.

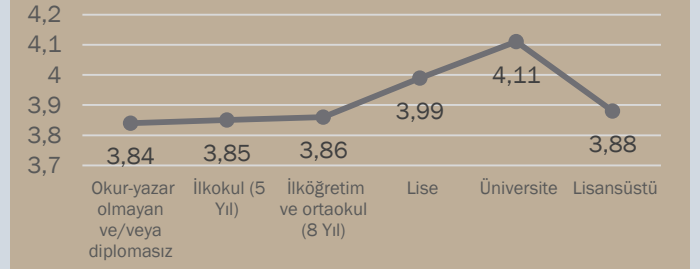
İlginç bir iş olması

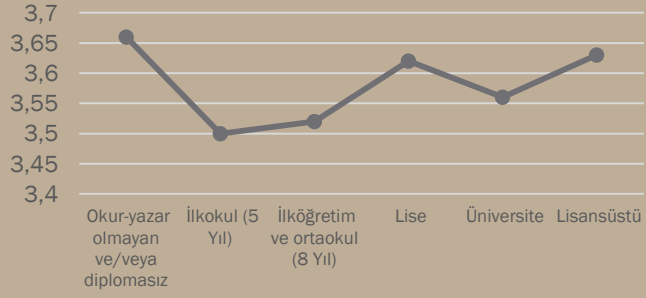
İyi bir ücret

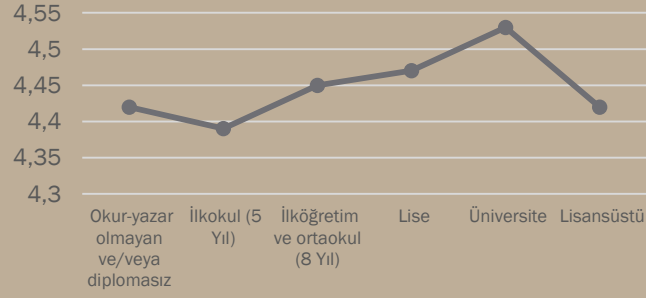
Önemli kararlarda söz sahibi olmaya imkân vermesi

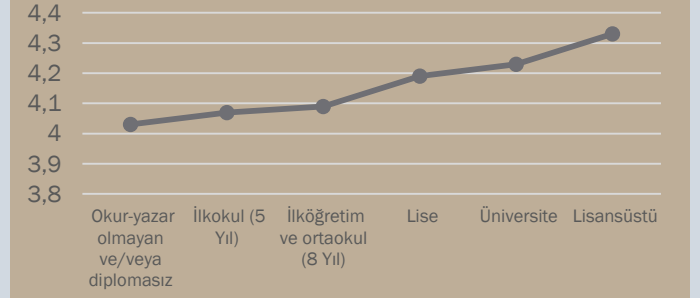
Sorumluluk gerektirmemesi

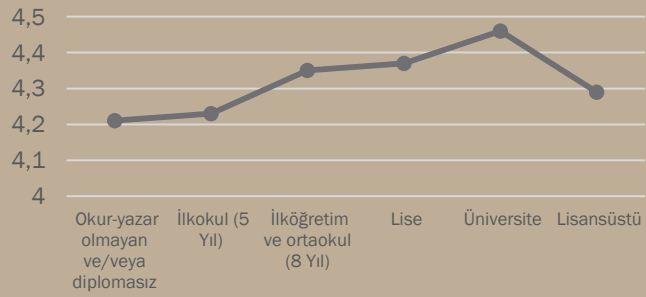
İş garantisi

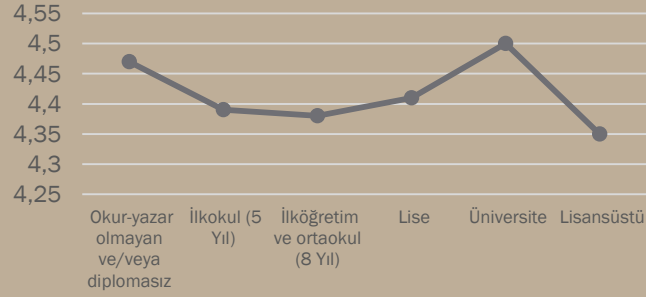
Kendi kararlarını verebilme imkânı

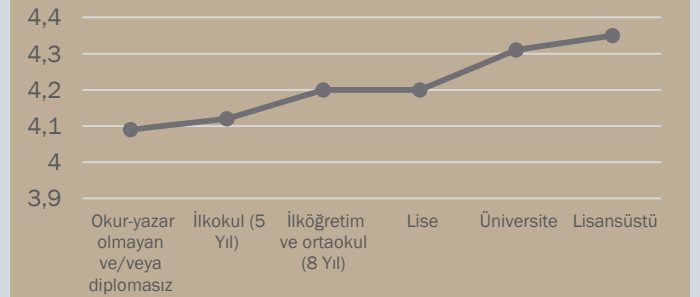
Stresin az olması

İşin kaza ve ölüm riski içermemesi

Topluma faydalı bir iş olması

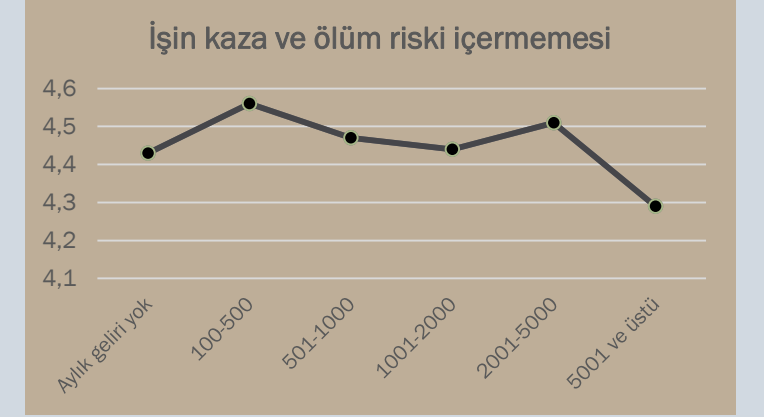
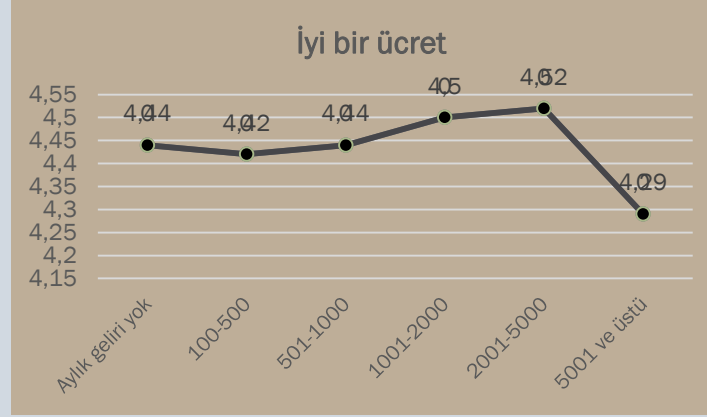
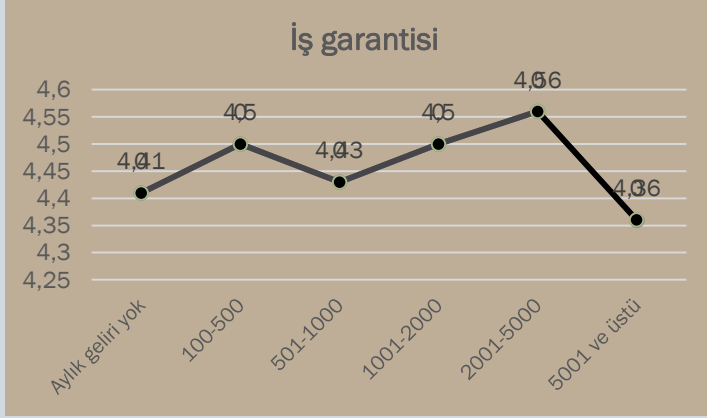

Eğitim Düzeyi ve İşte Aranan Özellikler

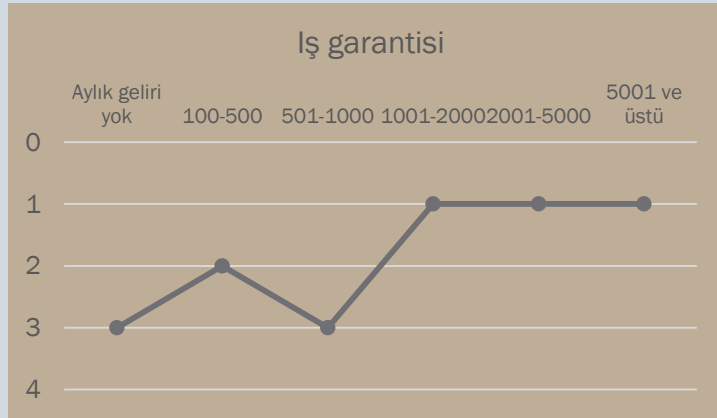

- İşin ilginç olması, kendi kararlarını verebilme imkanı ve topluma faydalı olması isteği, artan eğitimle doğru orantılı olarak artmaktadır.
- İyi bir ücret, kararlarda söz sahibi olma, iş garantisi, stresin az olması, ölüm ve kaza riski içermemesi gibi tercihler, genelde eğitim ile doğru orantılı olarak artarken, yüksek lisans ve üzeri eğitim alanlarda bu trendler tersine dönmektedir. Bu da yüksek lisans ve üzeri eğitime sahip olanların üniversite mezunlarına göre toplumun geri kalanına daha yakın tercih ve duyarlılıklara sahip olduğunu işaret etmektedir.
- Benzer bir farklılık da okur-yazar olmayan veya diplomasız olanlarda görölmektedir. Bu grubun tercihleri ilkokul (5 yıl) ve ilköğretim ve ortaokul (8 yıl) okuyanlara göre, lise ve hatta üniversite mezunlarına daha yakındır.

İyi bir işte aranan özelliklerden bazılarının (genel sıralamada en üstte yer alan üç özelliğin) gelir gruplarına göre puanlamasındaki değişimler

İyi bir işte aranan özelliklerden bazılarının (genel sıralamada en üstte yer alan üç özelliğin) gelir gruplarına göre sıralamadaki yerindeki değişimler

Gelir Düzeyi ve İşte Aranılan Özellikler

- Gelir grupları arasındaki iyi bir işte aranılan özelliklere dair farklılıklar eğitim seviyesine göre olan farklılıklara nazaran daha az belirgin haldedir.
- Yine de gelire beraber doğru orantılı olarak artan iş garantisi, iyi bir ücret ve kaza ve ölüm riski içermemesi istekleri 5000 TL ve üzeri kazançlarla beraber tersine dönmektedir.
- İyi bir ücret ve işin kaza ve ölüm riski içermemesi aylık geliri olmayanlarda veya düşük gelirli olanlarda daha belirgindir. Düşük ücretle ve görece daha çok kaza ve ölüm riski içeren işlerde çalışanlarda bu isteklerin belirgin hale gelmesi araştırmamızın beklentilerine uygundur.

İyi Bir İşte Aranan Özellikler

(Bir İşte Çalışma Durumuna Göre)

BİR İŞTE ÇALIŞIYOR		
	İyi Bir İşte Aranan Özellikler	Skor
1	İş garantisi	4,52
2	İyi bir ücret	4,51
3	İşin kaza ve ölüm riski içermemesi	4,48
4	Stresin az olması	4,36
5	Uygun çalışma saatleri	4,31
6	Topluma faydalı bir iş olması	4,23
7	Kendi kararlarını verebilme imkânı	4,19
8	Başarı hissi vermesi	4,15
9	İşin toplumdaki saygınlığı	4,13
10	Yeni beceriler kazandırması	4,01
11	Önemli kararlarda söz sahibi olmaya imkân vermesi	4,01
12	Kolay olması	3,74
13	Bol izin ve tatil süresi	3,72
14	Sorumluluk gerektirmemesi	3,64
15	Beden ile çalışmayı gerektirmemesi	3,62
16	İlginç bir iş olması	3,52

BİR İŞTE ÇALIŞMIYOR		
	İyi Bir İşte Aranan Özellikler	Skor
	İyi bir ücret	4,45
	İşin kaza ve ölüm riski içermemesi	4,44
	İş garantisi	4,43
	Stresin az olması	4,33
	Uygun çalışma saatleri	4,24
	Topluma faydalı bir iş olması	4,21
	İşin toplumdaki saygınlığı	4,14
	Kendi kararlarını verebilme imkânı	4,14
	Başarı hissi vermesi	4,1
	Önemli kararlarda söz sahibi olmaya imkân vermesi	3,96
	Yeni beceriler kazandırması	3,96
	Kolay olması	3,73
	Beden ile çalışmayı gerektirmemesi	3,66
	Bol izin ve tatil süresi	3,66
	Sorumluluk gerektirmemesi	3,63
	İlginç bir iş olması	3,5

Bir İşte Çalışma Durumuna Göre İyi Bir İşte Aranılan Özellikler

- Bir işte çalışma durumu «iyi bir işte aranılan özellikler» konusunda önemli etki sahibi bir değişken olarak öne çıkmaktadır. Görüşülen kişiler arasında özellikle bir işte çalışmayanlarda ev hanımlarının ağırlığı dikkate alındığında bu etki yeni anlamlar kazanmaktadır. Bu analizde öne çıkan neticeler özetle şunlardır:
  - İyi bir işte aranılan ilk üç özellik esasında birbirinden çok düşük puanlarla ayrılmaktadır.
  - Çalışanların iyi bir işte aradıkları en önemli özellik «iş garantisi» iken, çalışmayanlar «iyi bir ücret» beklemektedir.
  - Her iki grup da işin ilginç olması ile ilgili düşük bir beklenti düzeyine sahiptir.
  - Çalışanlar bedenen çalışmayı en altta bir yere yerleştirirken çalışmayanlar daha yukarıda bir yere koymaktadır.
  - Stresin az olması; uygun çalışma saatleri ve işin topluma faydalı olması gibi özelliklere benzer konular verilmektedir.
- Çalışanlarla çalışmayanların iyi bir işte aradıkları özellikler birbirinden bütünüyle farklılaşmasa da işe karşı tutumda çalışmanın önemli bir etken olduğu öne çıkmaktadır.

Çalışmanın Anlamı

Sizce çalışmanın insan için anlamı nedir?	Ort. Skor
İnsanın yeteneklerini tam olarak geliştirebilmesi için, bir işte çalışması gerekir	4,15
Bir işte çalışmayanlar sonunda tembelleşir	4,01
Çalışmak, topluma karşı bir görevdir	3,88
İşsiz kalmaktansa sevmediğim bir işte de olsa çalışmayı tercih ederim	3,66
İnsanın önce kendine zaman ayırması gerekir, iş sonra gelir	3,32
Çalışmadan, bir iş yapmadan para almakta bir sakınca yoktur	2,38

- Araştırmaya katılanlara çalışmanın kendilerini için anlamını ifade eden 6 ifade okunmuş ve 1-5 arasında bir puanlamaya tekabül edecek şekilde kesinlikle katılmıyorum (1); katılmıyorum (2); ne katılıyorum ne de katılmıyorum (3); katılıyorum (4); kesinlikle katılıyorum (5) cevaplarını vermişlerdir.
- Verilen bu cevaplara göre toplumda çalışmanın anlamı ve yerine dair bakış açıları analiz edilmiştir.

Çalışmanın Anlamına Dair Öne Çıkanlar

- Bu ifadeler verilen cevaplara göre toplumda çalışmanın hala önemli bir değer olarak görüldüğünü söylemek mümkündür. Katılımcılar çalışmadan bir iş yapmadan para kazanmayı doğru bulmamaktadırlar.
- İşsizlik toplumda ciddi bir korku olarak mevcudiyetini korumaktadır. Araştırmaya katılanlar işsiz kalmaktansa sevmedikleri bir işte çalışmaya razıdırlar. Benzer şekilde işten önce kendisine zaman ayırmak konusunda kabul düzeyi yüksek olsa da ifadenin katılması kolay olan açıklığına göre verilen cevabın düşük olduğu görülmektedir.
- Araştırmaya katılanlar yüksek düzeyde bir işte çalışmanın yeteneklerini tam olarak geliştirebilmesi için gerekli olduğunu kabul etmektedirler. Benzer şekilde bir işte bir işte çalışmayanların tembelleşeceği düşünülmektedir.
- Çalışmanın topluma karşı bir görev olduğu düşüncesi de genel bir kabule sahiptir.
- Özetle çalışmak toplumda bir değer olarak görülmekte, çalışmamaya olumsuz bakılmakta, işsizlikten de korkulmaktadır.

MESLEKİ İTİBAR SKALASI

Mesleki İtibar Nedir?

- Mesleki itibar insanlar tarafından mesleklerin sosyal konumlarının değerlendirilmesi anlamına gelmektedir.
- Beğlü Eke (Dikeçligil): «Meslek, fertlerin geçimini sağlayan, genel sosyal statülerini belirleyen ve kendine özgü kanunî ve ahlâkî kuralları olan görece sürekli bir faaliyet tarzı olarak tanımlanabilir. Sosyal yapıda işbölümü içindeki yerine göre fonksiyonları belirlenen bu faaliyet tarzı yani meslek, fert ve toplum arasındaki önemli etkileşim bağlarından birini oluşturur.» (Eke, 1987, s. 377)
- Ogburn ve Nimkoff: «Meslek her ne kadar sınıf ile özdeş değilse de, yakından ilişkili olması nedeniyle şahsın sosyal durumunun bir indeksidir»
- Wilbert Moore: «endüstri toplumlarında hareketliliğin miktarının olduğu kadar, yaygınlık ve yoğunluğunun da hemen hemen tüm nedeninin -fırsat ve motivasyon dağılımından daha çok-mesleki yapıdaki değişimlerdir.»
- Fox ve Miller: «Hareketliliği etkileyip belirleyen temel faktör mesleki yapı ve ondaki değişimlerdir.»
- Bu çerçevede mesleklerin toplum nezdindeki itibarı toplumsal yapı içinde bireyin yerini belirlemesinin yanı sıra iş piyasalarını, ekonomik yapıyı, eğitim ve istihdam sistemini yakından ilgilendirmektedir.

EN ÜSTTEKİ 20 MESLEK

SIRA	MESLEK	SKOR
1	Tıp Doktoru	88,3
2	Üniversite Profesörü	83,32
3	Hakim	82,17
4	Öğretmen	80,98
5	Diş Hekimi	79,5
6	General	78,31
7	Vali	78,15
8	Yüzbaşı	77,9
9	Büyükelçi	76,68
10	Mimar	76,23
11	Eczacı	75,79
12	Psikolog	75,55
13	Makine Mühendisi	75,26
14	Genel Müdür (Kamu)	73,42
15	Elektrik Mühendisi	73,1
16	Avukat	72,87
17	Üniversitede Araştırma Görevlisi / Asistan	72,84
18	Belediye Başkanı	72,78
19	İnşaat Mühendisi	72,69
20	Astsubay	70,73

EN ALTTAKİ 20 MESLEK

SIRA	MESLEK	SKOR
107	Pazarıcı	48,95
108	Sıvacı	48,91
109	Balıkçı (Balık avlayan kişi)	48,87
110	Daktilograf	48,82
111	Boyacı	48,67
112	Demirci	48,66
113	Tabelacı	48,34
114	Bahçıvan	48,08
115	Büro Elemanı / Ofisboy	47,87
116	Kasiyer	47,8
117	Evlerde Çalışan Temizlikçi	47,54
118	Bulaşıkçı	46,73
119	Bina-Büro Temizlikçisi	45,87
120	Ayakkabı Boyacısı	45,63
121	Çamaşırıcı	44,65
122	Hamal	44,17
123	Otopark Görevlisi	44,11
124	Sokak Satıcısı / Seyyar Satıcı	41,45
125	Astrolog/Falcı	27,41
126	Dansöz	26,82

Bazı Mesleklerin Sıralamadaki Yeri

SIRA	MESLEK	SKOR
12	Psikolog	75,55
14	Genel Müdür (Kamu)	73,42
17	Araştırma Görevlisi / Asistan	72,84
18	Belediye Başkanı	72,78
22	Milletvekili	69,72
23	Polis Memuru	69,66
28	İmam	67,61
35	Sosyolog	64,05
51	Maden İşçisi	58,83
53	Çiftçi	58,41

Bazı Mesleklerin Sıralamadaki Yeri

SIRA	MESLEK	SKOR
57	Futbol Hakemi	57,08
58	Aktör	57,07
64	Postacı	56,22
67	Muhtar	55,72
69	Otobüs Şoförü	55,39
79	Güvenlik Görevlisi	53,85
92	Oto Tamircisi	51,91
102	Çöpçü	50,09
103	Tarım İşçisi / Irgat	50,07
109	Balıkçı (Balık avlayan kişi)	48,87

LİSTENİN TAMAMI İÇİN
<http://turkeyses.net/meslekitibar/>

Mesleki İtibar Sıralamasıyla İlgili Genel Yorumlar

- Mesleklerin itibarları ile kazançları arasında yakından bir ilişki gözlemlenmiştir. Nitekim başka bir soruda elde edilen veriye göre bir işte aranan özelliklerin başında «iyi bir ücret» gelmektedir. Dolayısıyla yüksek kazancı olan mesleklerin sıralamada daha yukarıda olduğu görülmektedir.
- Yüksek kazancı tamamlar bir biçimde mesleği elde etmek için nitelikli ve uzun bir eğitimin gerekmesi, işin kol gücüne dayanmıyor oluşu, topluma faydası ve gündelik hayatta karşılaşılması da mesleki itibarı olumlu etkileyen etkenler arasında yer almaktadır.
- Genellikle iş garantisi olan mesleklerin itibarının daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Bedensel çalışma gerektiren işler genellikle masa başı işler olarak tabir edilen zihinsel emek gerektiren işlere göre daha düşük puanla puanlanmaktadır. Araştırma kapsamında toplumda ideal bir işin düzenli ve çalışma ortamı rahat olan iş olarak görüldüğü anlaşılmaktadır.
- Üniformalı meslekler olarak tabir edilen meslekler (General, Hekim, Hemşire, Polis vb.) genellikle eğitim ve gelir bakımından kendilerine benzeyen mesleklerden daha itibarlıdır.
- Mesleklerle ilgili puanlama genellikle homojendir. Yapılan regresyon analizlerine göre mesleklerin itibarının puanlaması yerleşim yeri, yaş, cinsiyet, gelir ve eğitim gibi değişkenlere göre topluca anlamlı bir değişim göstermemektedir. Bunlar arasından sadece eğitimin düşük bir anlamlılık düzeyinde mesleki itibar skorları üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Mesleki İtibar Sıralamasıyla İlgili Genel Yorumlar

- Benzer şekilde mesleklerin itibar puanlamaları ile ilgili standart sapmalar düşüktür. Bu da değişik toplum kesimlerinin mesleklerle ilgili görüşünün birbirinden çok fazla uzak olmadığını, mesleklerin sosyal itibarları ile ilgili toplumda genel bir uyumun olduğu görülmektedir.
- Sıralamada en yukarıda mesleklerle ilgili daha fazla konsensüs varken aşağıya doğru gidildikçe bu konsensüs yerini ayrışmaya bırakmaktadır. Ancak bu ayrışma genel sıralamadaki ortalamayı dengeleyecek bir biçimde iki tarafa doğru gerçekleşmektedir. Standart sapmalara bakıldığında puanlamadaki en düşük standart sapmaya sahip mesleklerin ilk altı sırasıyla şunlar olduğu görülmektedir: Tıp Doktoru, Öğretmen, Diş Hekimi, Mimar, Eczacı ve Üniversite Profesörü. Standart sapması en yüksek meslekler ise şunlardır: Maden İşçisi, Hamal, Milletvekili.
- Hakkında ideolojik yargılarda bulunulabilecek imam, general, milletvekili gibi bazı mesleklerle ilgili puanlama dünya görüşü ve yaşa göre ciddi değişimler göstermektedir.
- Hakkında cinsiyete göre yargıların değişebileceği Astrolog/Falci, Dansöz, Temizlikçi gibi mesleklerle ilgili puanlamalar erkekler ve kadınlar arasında farklılaşmaktadır.
- Araştırmanın yapıldığı zaman diliminde Soma ve Ermenek'te yaşanan maden kazaları maden işçilerine karşı duygusal bir yakınlaşmaya neden olmuştur. Bu sebeple maden işçisinin özellikle bazı kadın denekler tarafından benzer işçi grubundan daha yüksek puanlandığını görmek mümkündür. Bu da maden işçisinin sıralamadaki yerini yukarıya taşımıştır. Düzeltilmiş mesleki itibar skalasında bu etkilerin ortadan kalkacağı düşünülmektedir.

Cinsiyete Göre Mesleki İtibar Sıralaması

(En Üstteki 10 Meslek)

KADINLARA GÖRE EN ÜSTTEKİ 10 MESLEK		
SIRA	MESLEK	SKOR
1	Tıp Doktoru	89,60
2	Üniversite Profesörü	84,28
3	Hakim	84,15
4	Öğretmen	81,50
5	Diş Hekimi	81,03
6	Vali	80,06
7	Yüzbaşı	78,86
8	General	78,78
9	Büyükelçi	77,75
10	Mimar	77,50

ERKEKLERE GÖRE EN ÜSTTEKİ 10 MESLEK		
SIRA	MESLEK	SKOR
1	Tıp Doktoru	87,04
2	Üniversite Profesörü	82,39
3	Öğretmen	80,48
4	Hakim	80,23
5	Diş Hekimi	78,04
6	General	77,86
7	Yüzbaşı	76,98
8	Vali	76,31
9	Büyükelçi	75,67
10	Makine Mühendisi	75,17

Cinsiyete Göre Mesleki İtibar Sıralaması

(En Alttaki 10 Meslek)

KADINLARA GÖRE EN ALTTAKİ 10 MESLEK

SIRA	MESLEK	SKOR
117	Evlerde Çalışan Temizlikçi	46,59
118	Bulaşıkçı	46,09
119	Bina-Büro Temizlikçisi	44,89
120	Ayakkabı Boyacısı	44,15
121	Otopark Görevlisi	43,97
122	Çamaşırıcı	43,93
123	Hamal	42,24
124	Sokak Satıcısı / Seyyar Satıcı	39,90
125	Astrolog/Falçı	27,46
126	Dansöz	25,12

ERKEKLERE GÖRE EN ALTTAKİ 10 MESLEK

SIRA	MESLEK	SKOR
117	Kasiyer	47,97
118	Bulaşıkçı	47,34
119	Ayakkabı Boyacısı	47,06
120	Bina-Büro Temizlikçisi	46,82
121	Hamal	46,03
122	Çamaşırıcı	45,36
123	Otopark Görevlisi	44,26
124	Sokak Satıcısı / Seyyar Satıcı	42,96
125	Dansöz	28,49
126	Astrolog/Falçı	27,36

Cinsiyete Göre Mesleki İtibar Sıralaması

- Kadın ve erkeklerin en yüksek puan verdiği 10 meslek mimar ve makina mühendisleri hariç sıralamaları farklı olsa da aynıdır.
- Kadın ve erkeklerin en düşük puanı verdiği 10 meslek de yine birer meslek (evlerde çalışan temizlikçi ve kasiyer) harici aynıdır.
- Kadınların en tepedeki yüksek eğitim gerektiren mesleklere erkeklere göre ortalama 2 ile 4 puan arası daha yüksek puanlar verdikleri görülmektedir. En düşük itibarlı ve genelde bedensel güç kullanımı gerektiren işlere ise kadınlar erkeklere göre ortalama 2-3 puan daha az puan vermişlerdir.
- En yüksek itibarlı meslek ile en düşük itibarlı mesleğe verilen puanlar arasındaki fark kadınlar arasında 64.48 iken erkekler arasında bu 59.68'dir. Bu da kadınların erkeklere nazaran mesleki itibar ve statü konusunda daha duyarlı olduklarına işaret etmektedir.
- Askeri mesleklerde erkekler rütbeye göre sıralanan puanlar vermişlerdir. Kadınlar arasında ise yüzbaşı generalden daha yüksek bir puan almıştır.

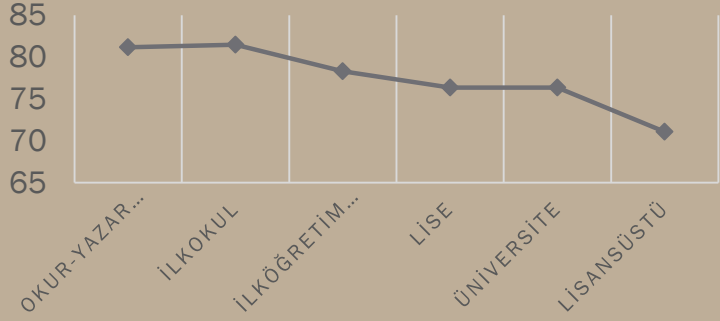
Eğitim Düzeyine Göre Mesleki İtibar Sıralaması

(En Üstteki 10 Meslek)

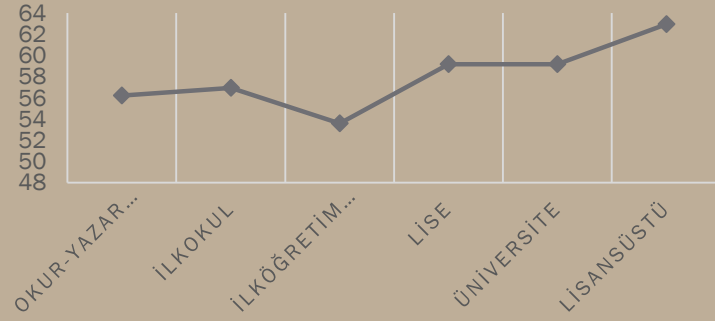
Okur-yazar olmayan ve/veya diplomasız		İlkokul		İlköğretim ve ortaokul (8 Yıl)		Lise		Üniversite		Lisansüstü	
MESLEK	PUAN	MESLEK	PUAN	MESLEK	PUAN	MESLEK	PUAN	MESLEK	PUAN	MESLEK	PUAN
Tıp Doktoru	89,28	Tıp Doktoru	90	Tıp Doktoru	88,02	Tıp Doktoru	87,45	Tıp Doktoru	87,45	Tıp Doktoru	92,13
Hakim	87,19	Üniversite Profesörü	84,44	Üniversite Profesörü	82,14	Üniversite Profesörü	82,67	Üniversite Profesörü	82,67	Büyükelçi	80,92
Üniversite Profesörü	84,01	Hakim	83,53	Öğretmen	81,93	Hakim	81,82	Hakim	81,82	Hakim	80,21
Öğretmen	83,62	Öğretmen	82	Hakim	80,3	Diş Hekimi	79,29	Diş Hekimi	79,29	Vali	80,21
Vali	83,15	General	81,47	Vali	78,41	Öğretmen	78,71	Öğretmen	78,71	Belediye Başkanı	79,91
Yüzbaşı	82,67	Diş Hekimi	80,39	General	78,29	Mimar	77,11	Mimar	77,11	Yüzbaşı	79,75
Diş Hekimi	81,2	Vali	79,98	Yüzbaşı	77,4	Vali	76,62	Vali	76,62	Üniversite Profesörü	79,17
General	81,18	Yüzbaşı	79,89	Diş Hekimi	77,3	Makine Mühendisi	76,58	Makine Mühendisi	76,58	İnşaat Mühendisi	78,96
Belediye Başkanı	79,37	Büyükelçi	79,3	Psikolog	76,16	General	76,36	General	76,36	Makine Mühendisi	78,38
Genel Müdür (Kamu)	78,07	Eczacı	76,97	Büyükelçi	75,36	Yüzbaşı	76,01	Yüzbaşı	76,01	Diş Hekimi	78,17

Eğitim Düzeyine Göre Bazı Mesleklerin Karşılaştırmalı İtibar Puanlamaları

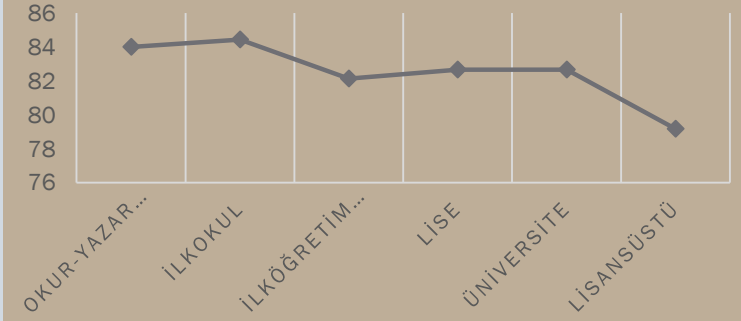
GENERAL

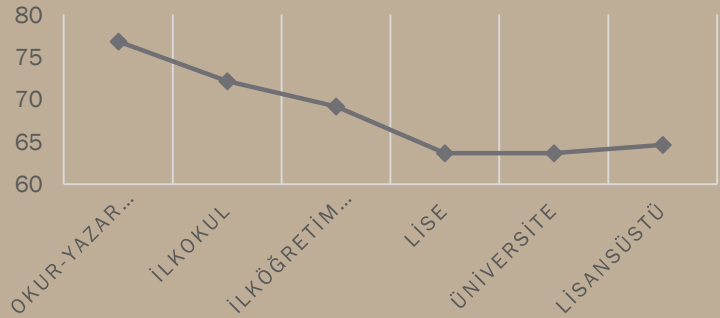
AKTÖR

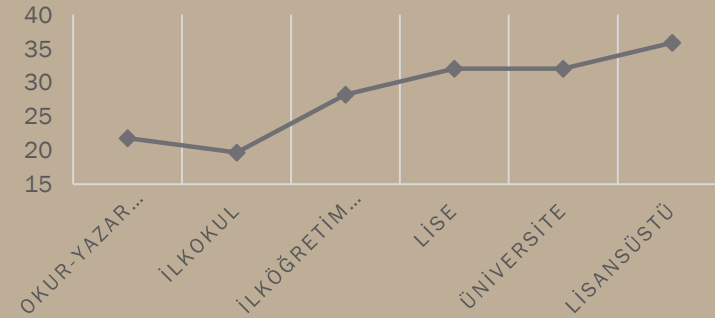
ÜNİVERSİTE PROFESÖRÜ

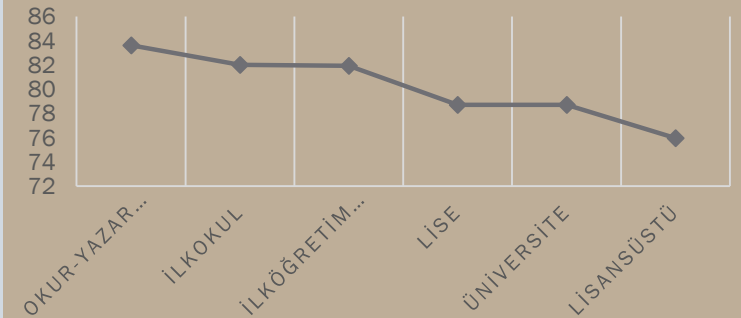
İMAM

DANSÖZ

ÖĞRETMEN

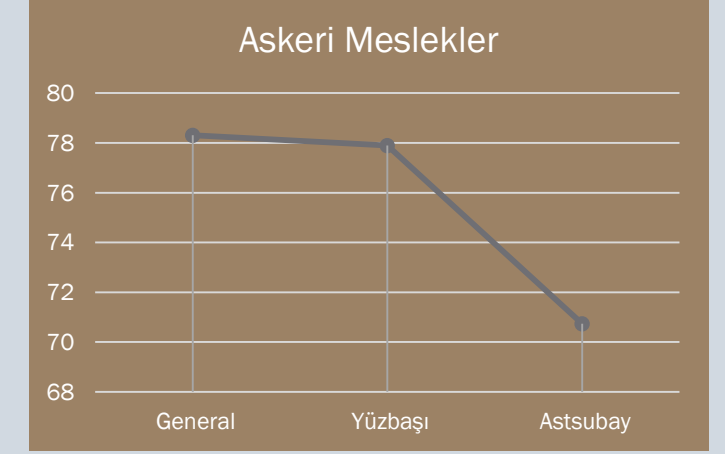
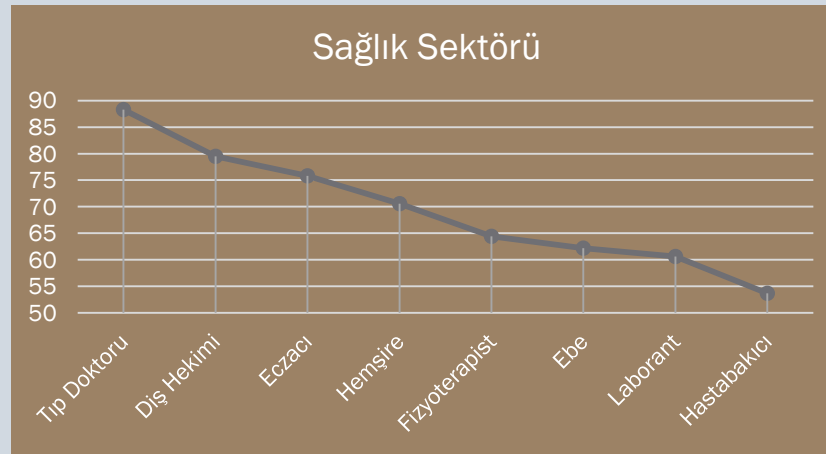
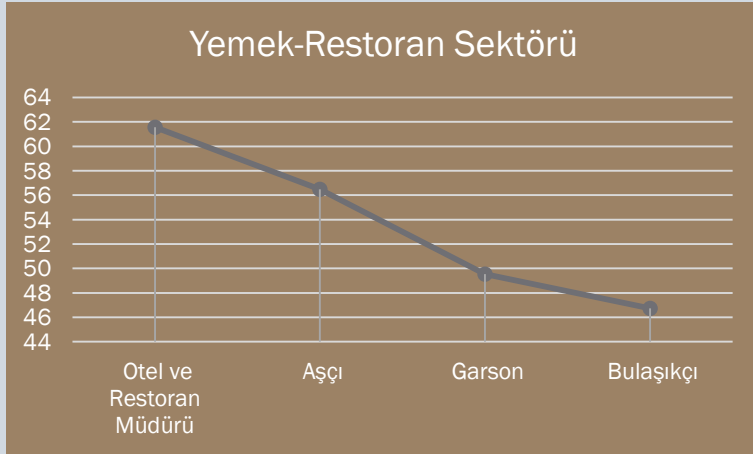
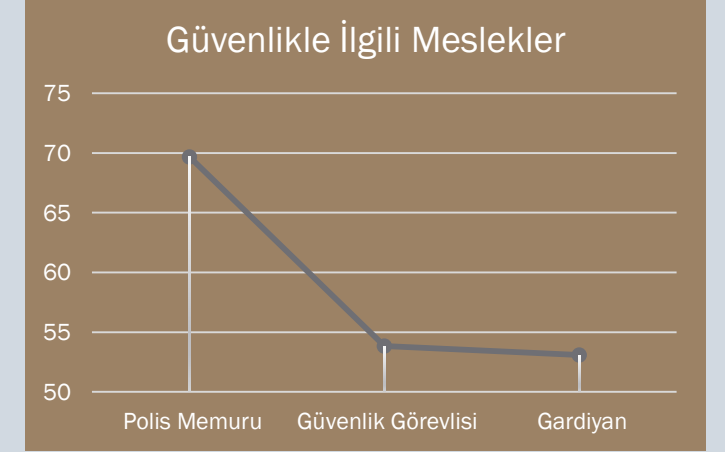
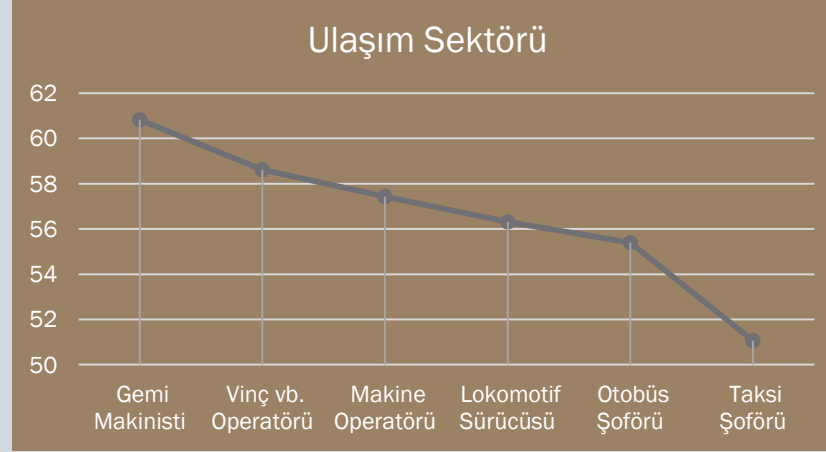
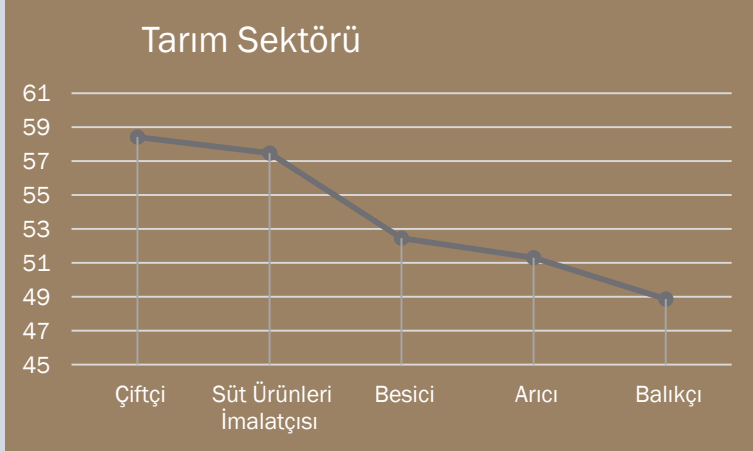

Eğitim Düzeyine Göre Bazı Mesleklerin Karşılaştırmalı İtibar Puanlamaları

- Eğitim düzeyine en yüksek puan verilen meslekler açısından en büyük farklılık yüksek lisans ve üzeri eğitime sahip olanlarla diğerleri arasında görölmektedir.
- Tip doktorluğu bütün eğitim seviyelerinde en çok itibara sahip meslektir.
- Eğitim seviyesi arttıkça eğitim ve otoriteye verilen önem azalmaktadır.
- Eğitim seviyesi arttıkça devlet otoritesini temsil eden mesleklere verilen puan (büyükelçi hariç) azalmaktadır.
- Toplumun genelinde itibari yüksek olan imam gibi mesleklere verilen puan eğitimle beraber azalırken toplum nazarında itibari düşük olan aktör veya dansöz gibi mesleklere verilen puan artmaktadır.

Değişik Sektörlerdeki Mesleklerin Sıralaması

Değişik sektörlerdeki mesleklerin sıralamasına bakıldığında sıralamanın işyeri hiyerarşisine ve kazanç seviyelerine uygun bir mahiyet arz ettiği görülmektedir.

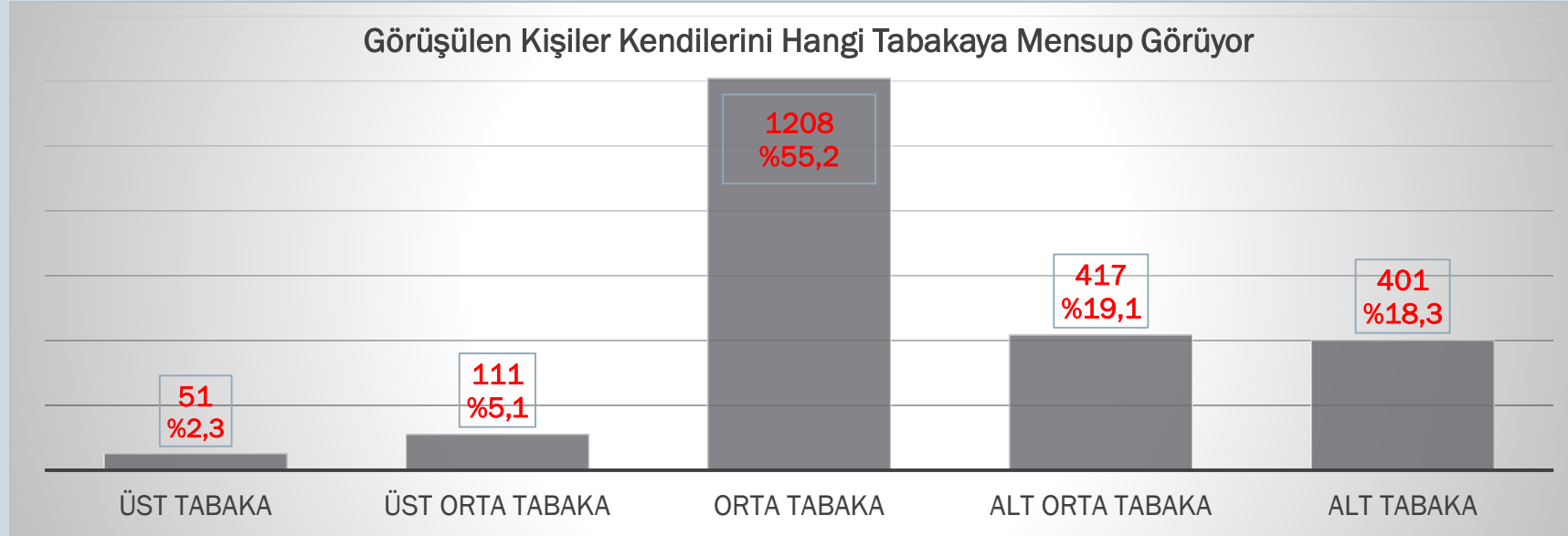
Değişik Sektörlerdeki Mesleklerin Sıralaması

- Sektörler içinde mesleki itibarın, dağılımı yapılan mesleğin gerektirdiği eğitim seviyesi, otorite ve getirdiği kazanç göre dağılmaktadır. Eğitim, makam ve kazanç arttıkça mesleki itibar da artmaktadır.
- Sektörler içinde otorite ve kazanç göre farklılaşmanın en az olduğu sektör askerliktir. Askeri mesleklerin hepsi rütbeye göre artan bir eğilim gösterse de yüksek bir itibara sahiptir.
- Sektör içi farklılaşmanın en yüksek olduğu sektör ise sağlık sektörüdür.

YAŞAM BİÇİMİ

Tabakalar

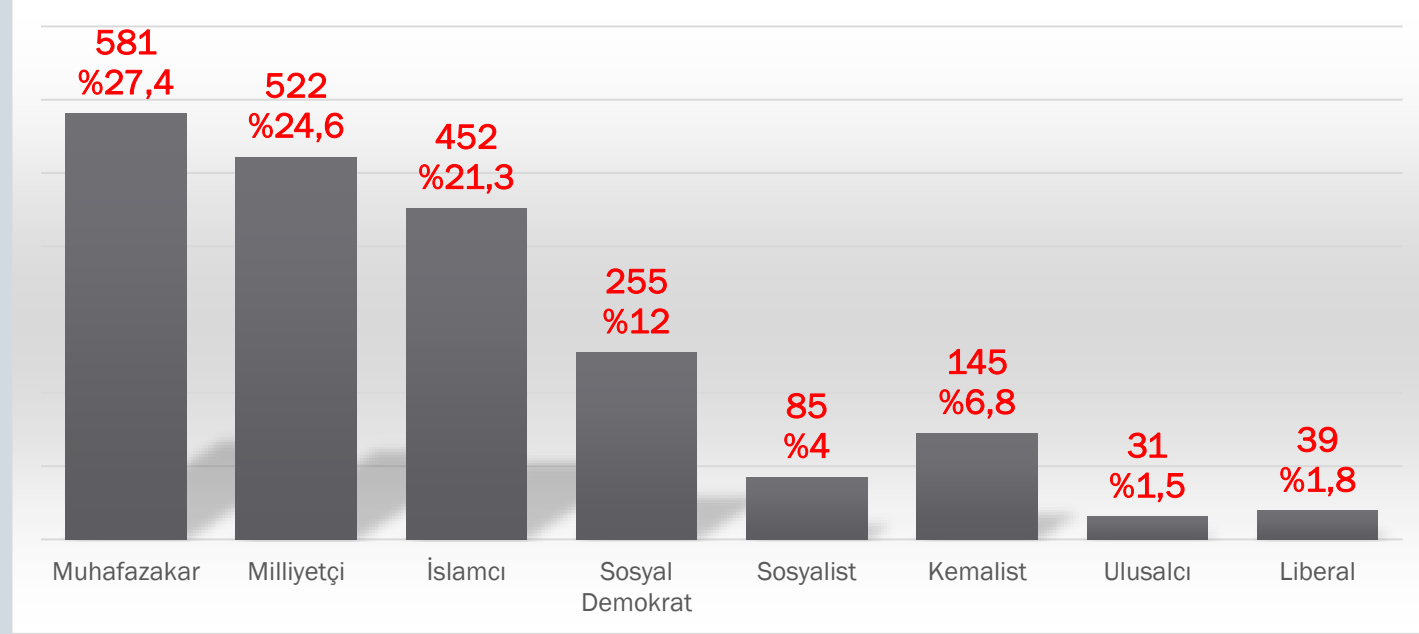

Görüşülen deneklere kendilerini hangi tabakaya mensup olarak gördükleri sorulmuş ve beş tabakadan birini seçmeleri istenmiştir. Deneklerin 1208'i (%55,2) kendilerini orta tabakada gördüklerini belirtmişlerdir. 417'si (%19,1) Alt-Orta tabaka derken, 401'i (%18,3) de Alt Tabaka demiştir. Yine 51 kişi (% 2,3) kendisini üst tabakada 111 kişi (%5,1) de kendisini üst-orta tabakada görmektedir. Şahsi değerlendirmelerin alındığı bu soruda kişilerin kendilerini genellikle orta tabakada görmek eğilimlerinin devam ettiği görülmektedir.

Dünya Görüşü

görüülen kişilerin dünya görüşü

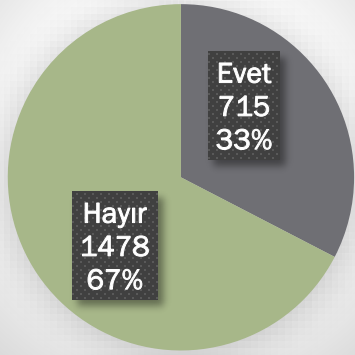
	Frekans	Oran (%)	Birleştirilmiş Oranlar (%)
Muhafazakar	581	27,4	52
Milliyetçi	522	24,6	
İslamcı	452	21,3	21,3
Sosyal demokrat	255	12,0	16
Sosyalist	85	4,0	
Kemalist	145	6,8	8,3
Ulusalçı	31	1,5	
Liberal	39	1,8	1,8
Diğer (Komünist, Demokrat)	10	0,5	0,5
Toplam	2120	100	100

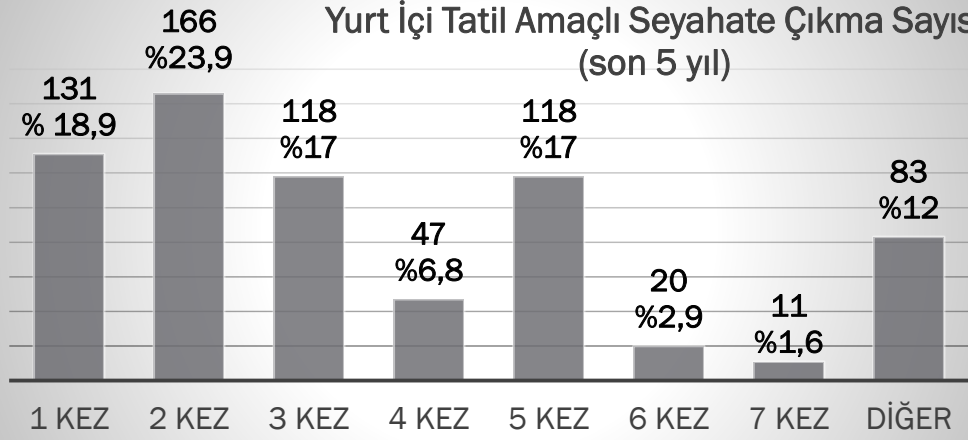
Görüülen deneklere dünya görüşleri sorulmuş ve Türkiye'deki siyasi görüşleri yansıttığı düşünülen sekiz seçenektan birini seçmeleri istenmiştir. Deneklerin 581'i (%27,4) kendilerini Muhafazakar; 522'si (%24,6) Milliyetçi; 452'si (%21,3) İslamcı; 255'i (%12) Sosyal demokrat; 85'i (%4) Sosyalist; 145'i (%6,8) Kemalist; 31'i (%1,5) Ulusalçı; 39'u (%1,8) Liberal olarak nitelemiştir. Sorulan soruya seçenekler arasında olmamasına rağmen 6 kişi Komünist, 4 kişi de Demokrat cevabını vermişlerdir. Buradan elde edilen cevaplar son zamanlarda dünya görüşlerinin dağılımı ile ilgili yapılan diğer araştırmalarla tutarlılık göstermektedir. Bu dünya görüşleri mesleki itibar skorlarının analizinde kullanıldığında ilginç veriler vermektedir.

Tatil Alışkanlıkları

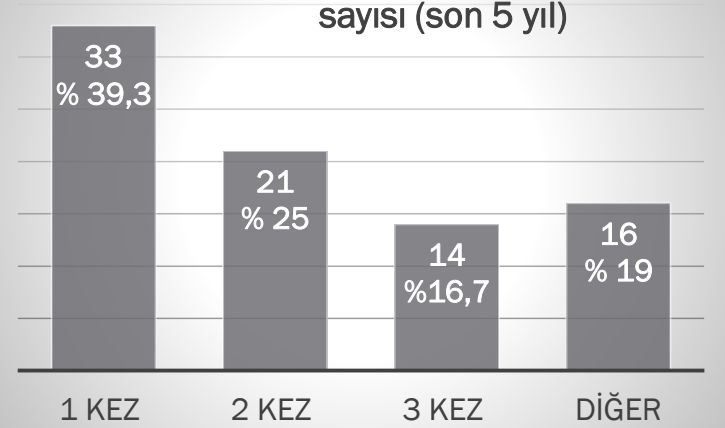
Tatil Amaçlı Seyahat Etme

Yurt İçi Tatil Amaçlı Seyahate Çıkma Sayısı (son 5 yıl)

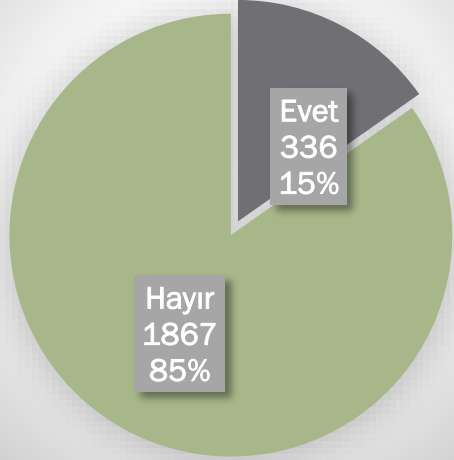
Yurtdışı tatil amaçlı seyahate çıkma sayısı (son 5 yıl)

- Görüşülen kişilerin 715'i (%33) akraba/memleket ve iş seyahatleri haricinde yurt içinde/yurt dışında tatil amaçlı seyahat etmektedir. Bunlardan 82'si tatil amaçlı olarak yurt dışına çıkarken; 694'ü yurt içinde seyahat etmektedir.
- akraba/memleket ve iş seyahatleri haricinde yurt içinde/yurt dışında tatil amaçlı seyahat edenlerden 131'i son 5 yıl içerisinde tatil amaçlı olarak yurt içi seyahate sadece 1 kez çıkarken; 33'ü de son 5 yıl içerisinde tatil amaçlı olarak yurt dışı seyahate 1 kez çıkmıştır.

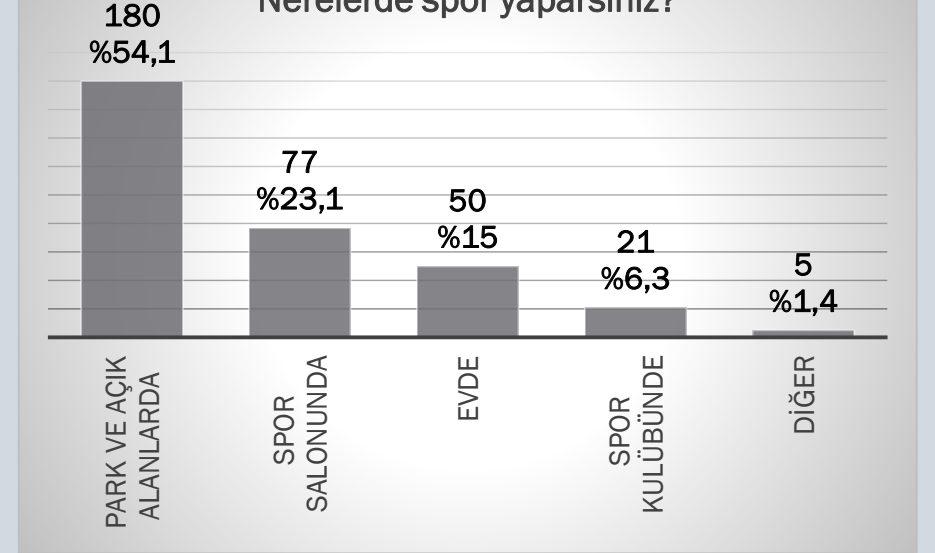
Spor Alışkanlıkları

Düzenli Olarak Spor Yapma Alışkanlığı

Hangi Sporları Yaparsınız?		
	Frekans	Oran (%)
Yürüyüş	118	48,2
Futbol	32	13,1
Fitness	24	9,8
Koşu	11	4,5
Egzersiz	11	4,5
Vücut geliştirme	9	3,7
Yüzme	8	3,3
Pilates, Aerobik & Step	12	4,9
Diğer (Boks, Basketbol, Kick Boks, Bisiklet, Halter, Dans, Kayak, Hentbol, Tekvando)	20	8,2
Toplam	245	100

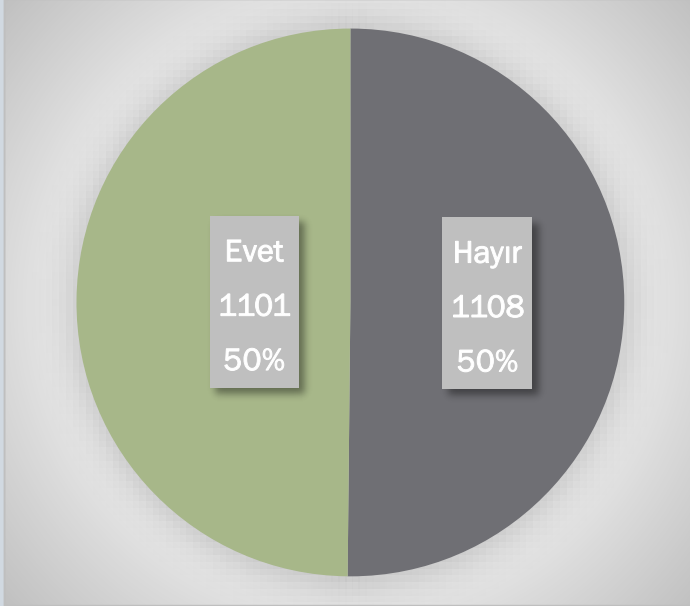
Nerelerde spor yaparsınız?

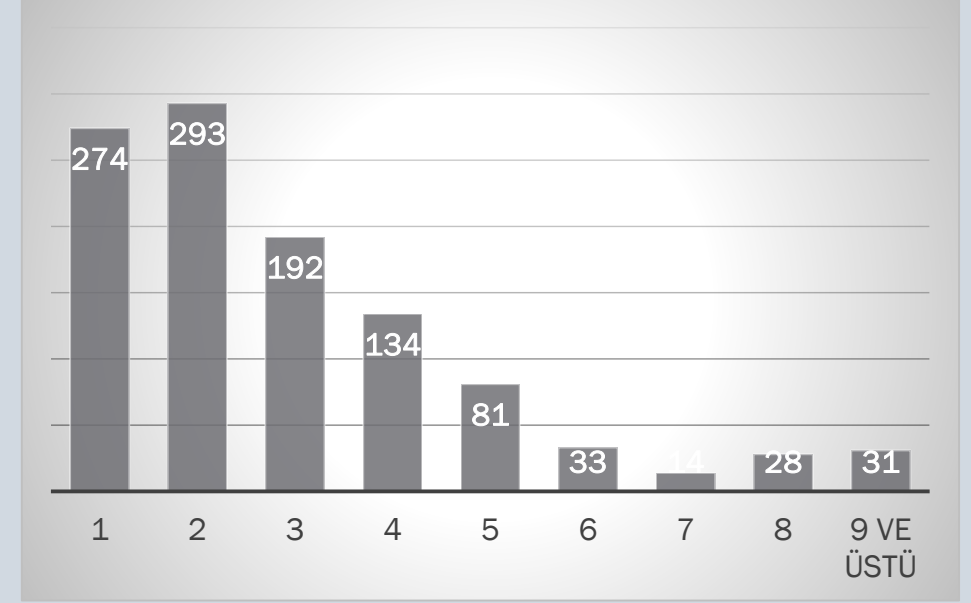
- Toplumda düzenli spor yapma alışkanlığının yaygın olmadığı görülmektedir. Katılımcılardan sadece 336'sı (%15) düzenli olarak spor yapma alışkanlığına sahiptir.
- Bunlardan 333 kişi «Nerelerde spor yaparsınız?» sorusuna cevap vermiştir. Genel olarak park ve açık alanlarda spor yapıldığı görülmektedir (180 kişi, %54,1). Bunu takiben 77 kişi (%23,1) spor salonunda, 50 kişi (%15) evde spor yapmaktadır.
- Düzenli olarak yapılan sporlar arasında yürüyüş (%48,2) ilk sırada gelirken onu futbol (%13,1), Fitness (%9,8) takip etmektedir. Koşu, egzersiz, vücut geliştirme, yüzme az da olsa düzenli olarak yapılan sporlar arasında yer almaktadır.

İnternet Kullanımı

günde ortalama internette geçirilen süre		
	Fekans	Oran (%)
1 Saat	274	25,4
2 Saat	293	27,1
3 Saat	192	17,8
4 Saat	134	12,4
5 Saat	81	7,5
6 Saat	33	3,1
7 Saat	14	1,3
8 Saat	28	2,6
9 Saat ve üstü	31	2,9
Toplam	1080	100

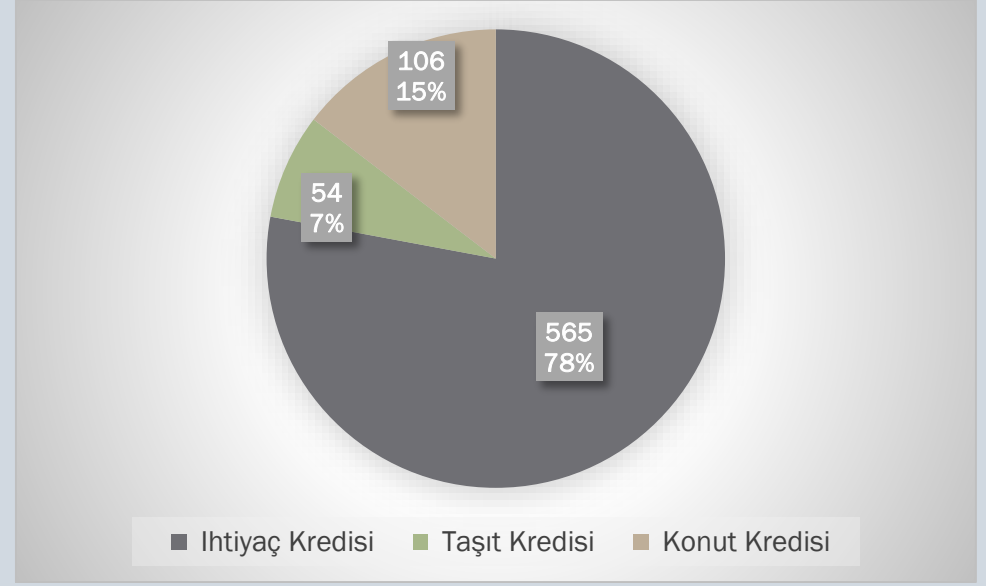
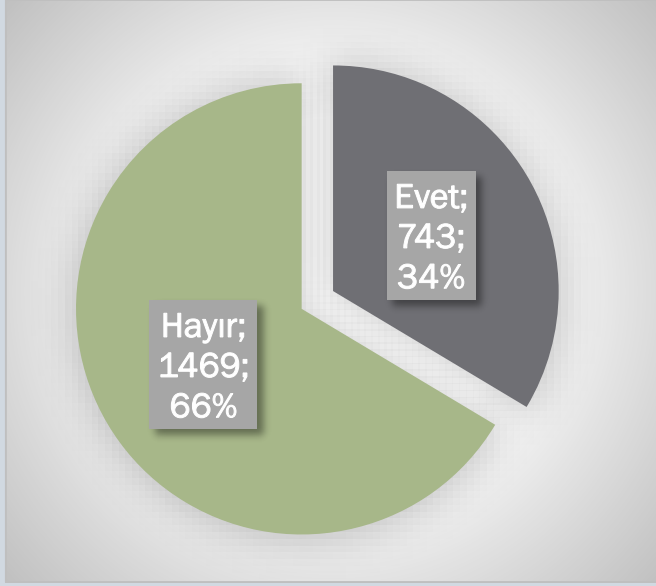
- Görüşülen kişilerin yarısı düzenle olarak internet kullanmaktadır. İnternet kullananların %75'i günde bir saatten fazla internet kullanırken %27'si 4 saat veya daha fazla süre kullanmaktadır.
- Buna göre internet kullanımının ciddi bir yaygınlık kazandığı söylenebilir.

İnternet Kullanımı

- Toplam 1078 kişinin yanıtladığı «İnternette alışveriş yapar mısınız?» sorusuna 183 kişi (%17) evet cevabı vermiştir. Dolayısıyla internette alışveriş yapmanın halen çok düşük düzeyde olduğu görülmektedir.
- İnternette alışveriş yapma sıklığı ise daha ilginç bir netice ortaya koymaktadır. Bu soruya yanıt verenlerin yarısından fazlasının ayda ortalama bir defa internette alışveriş yaptığı görülmektedir.
- Başka bir ifadeyle görüşülen kişiler arasında internette alışveriş yapma alışkanlığı yaygın değildir. İnternette alışveriş yaptığını söyleyen 183 kişinin sadece %48 ayda bir defadan fazla internette alışveriş yaptığı görülmektedir.

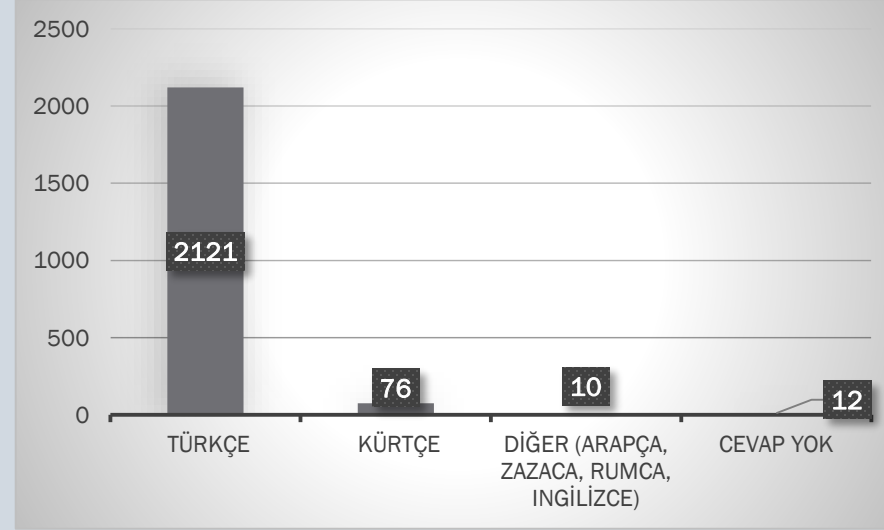
Kredi Kullanımı

- «Daha önce kredi kullandınız mı?» sorusuna yanıt veren 2212 kişiden 743'ü (%33,6) kredi kullanmışken; 1469'u (%66,4) kredi kullanmadığı görülmektedir.
- Aşağıdaki kredi türlerinden hangisini kullandınız? sorusuna cevap veren 743 kişiden 565'i (%25,5) İhtiyaç Kredisi; 54'ü (%2,4) Taşıt Kredisi; 106'sı (%4,8) Konut Kredisi ve 18'i de (0,1) diğer kredi türlerini (Yatırım, Emeklilik, Esnaf, Öğrenim) kullanmıştır.

Evde Konuşulan Diller

Evde Konuşulan Birinci Dil		
	Frekans	Oran (%)
Türkçe	2121	96,1
Kürtçe	76	3,4
Diğer (Arapça, Zazaca, Rumca, İngilizce)	10	0,5
Cevap Yok	12	0,5
Toplam	2207	100,0

Evde Konuşulan İkinci Dil		
	Frekans	Oran (%)
Kürtçe	175	7,9
Arapça	37	1,7
Zazaca	9	0,4
İngilizce	6	0,3

- Evde konuşulan diller sorulduğunda Türkçe'nin büyük oranda evde birinci dil olduğu görölmektedir.
- Evde konuşulan ikinci dilde ise Kürtçe birinci sırada gelmekte, onu sırasıyla Arapça ve Zazaca takip etmektedir.

TEŞEKKÜRLER...